

Sve primjedbe koje se mogu postaviti beznačajne su pema činjenici da je Parlange li ustrajnom marljivošću, akribičnom preciznošću i trijeznom i stvarnim pristupom materijalu uspio dati priručnik za izučavanje mesapskih jezičnih spomenika koji daleko nadvisuje sve što je na tom području prije postojalo. U toj knjizi pregledno je skupljeno i učinjeno pristupačnim sve što je do sada o tom predmetu napisano. Njome je autor postavio solidne temelje za jedno novo plodno razdoblje u istraživanju mesapskog jezika i njegovih veza s drugim jezicima stare Italije i susjednog Balkana.

R. Katičić, Zagreb.

DIMITER DEČEV, *Charakteristik der thrakischen Sprache*, Balkansko ezikoznanie, B'lgarska akademija na naukite, Otdelenie za ezikoznanie, literaturoznanie i izkustvoznanie, sv. II, Sofija 1960, str. 147—213.

Još prije nego što su ugledali svjetlo njegovi „Die thrakischen Sprachreste“ izdao je Dečev već 1952 svoju Karakteristiku tračkog jezika, paralelno na bugarskom i njemačkom jeziku. Ta mala knjižica u izdanju Bugarske akademije pobudila je već tada veliku pažnju, a nekim svojim koncepcijama izazvala je i odlučnu kritiku. Pet godina kasnije dovršila je Bečka akademija štampanje velikog Dečevljeva djela u kojem je skupljena i objelodanjena dokumentacija na kojoj se osniva „karakteristika“ tračkog jezika. Sada je ta knjiga postala još interesantnija i njezino izlaganje može se sada provjeravati na izvornom materijalu. Otkako je izašlo prvo izdanje Dečev je spremao novo izdanje svoje Karakteristike. Nedovršeni rukopis drugog izdanja našao se u njegovoj ostavštini i sada ga je redakcija Balkanskog ezikoznanija objavila bez ikakvih promjena kao dodatak drugom svesku toga zbornika balkanističkih radova.

Autor je i u drugom izdanju ostao pri svojoj osnovnoj tezi da je trački jezik rezultat utjecaja iranskih skitskih govora na jedan etruskoidni protoindoevropski jezik (u Kretschmerovu smislu). To je shvaćanje naišlo na opravdanu kritiku pa ga autor u drugom izdanju nastoji potkrijepiti novim argumentima. Ono je međutim u suprotnosti s nedvosmislenim podacima materijala i nije se moglo učiniti vjerojatnijim. Osim te osnovne teze knjiga je interesantna sinteza autorove etimološke obrade tračkog leksičkog materijala, pa je vrlo korisno što nam je taj tekst, nakon što ga je autor velikim dijelom revidirao, objavljen i učinjen pristupačnim u publikaciji međunarodnog značaja. Autorove etimološke kombinacije često su vrlo smione i često se trački leksički elementi, kojih je značenje nepoznato, izvode iz indoevropskih korijena s kojima ih povezuje samo podudarnost u jednom ili dva glasa. Čitava knjiga obilježena je slabostima takve metode. Ipak je to potpuna i dosljedna obrada čitavog tračkog materijala i uz djela Russua i Georgieva to je fundamentalan priručnik za svakoga koga zanimaju dosadašnja istraživanja na polju tračke etimologije. Zato smo smatrali potrebnim da o novom izdanju te poznate i važne knjige ukratko obavijestimo čitaoce Žive Antike.

R. Katičić, Zagreb.

HENRIK BARIĆ, *Istorija arbanášskog jezika*, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Djela XII, Balkanološki institut knjiga 1, Sarajevo 1959, 74 str.

Ova sažeta sinteza rezultata dosadašnjih istraživanja o prošlosti šiptarskog jezika izdana je iz rukopisne ostavštine našeg velikog albanologa. Na žalost izdavač nije dao nikakva objašnjenja, pa ne znamo koliko je to djelo dovršeno ili je samo skica i torzo. U svakom slučaju Barić je obuhvatio čitav niz osnovnih pitanja historije šiptarskog jezika. Nakon kratkog metodološkog uvoda poklonio je dosta mjesta općim pitanjima indoevropske lingvistike, zatim govori o indoevropskoj jezgri šiptarskog jezika i o njegovu balkanskom podrijetlu. U tom okviru raspravlja i pitanje da li je šiptarski nastavak tračkog ili ilirskog jezika. Veliku je pažnju Barić posvetio utjecajima drugih jezika na šiptarski jer su u historiji toga jezika strani utjecaji odi-

grali natprosječno važnu ulogu. Posebna poglavlja posvećena su utjecajima predindoevropskog supstrata, latinskog i romanskih jezika, južnoslavenskih dijalekata i novogrčkog jezika. Starogrčki utjecaji obrađeni su u poglavlju o starobalkanskoj prošlosti šiptarskog jezika. Nedostaje sistematski prikaz turskih utjecaja na leksik, pa je vjerojatno da je baš tu djelo ostalo nepotpuno.

Razumljivo je da na tako skućenom prostoru nije bilo moguće dati iscrpnu historiju šiptarskog jezika. Ipak je upravo nevjerovatno koliko je toga autor uspio skupiti u toj maloj knjižici koju zbog toga i nije uvijek lako čitati. U njoj ne nalazimo mnogo novoga što ne bi već bilo poznato iz drugih publikacija autorovih ili iz ne baš preobilne ostale albanološke literature, ali je ovdje sve sistematski izloženo i pregledno skupljeno. Kao odličan poznavalac albanoloških problema autor je time dao vrijedan doprinos našoj lingvističkoj literaturi. I svi naši stručnjaci za antiku dobili su u toj knjizi vrijedno pomagalo jer se veliki dio pitanja što se u njoj raspravljaju odnosi na antički Balkan. Barić je i ovdje iznio svoje mišljenje da je šiptarski jezik nastavak jednog tračkog dijalekta i ponovo je pregledno iznio svoju već poznatu argumentaciju. U obradi tih važnih pitanja mnogo je pažnje posvetio topografiji i kronologiji. Svagdje se navodi literatura tako da knjiga može korisno poslužiti kao polazna tačka kod upoznavanja s bilo kojim albanološkim problemom.

Na žalost Barićeva knjiga ne može zadovoljiti jednu veliku potrebu, a to je historijska gramatika šiptarskog jezika. On nije dao sistematski prikaz unutrašnjeg razvoja jezika od indoevropskog razdoblja do danas. Govoreći o položaju šiptarskog među srodnim jezicima, zadržava se samo na odabranim pojedinostima koje posebno karakteriziraju taj jezik. Zbog toga još uvijek nemamo priručnika iz kojeg bi se indoeuropeist ili klasički filolog mogao lako i brzo informirati o pojedinostima razvoja šiptarskih glasova i oblika. Teoretska podloga Barićeve „istorije“ prilično je zastarjela i teško može zadovoljiti današnje zahtjeve. Najviše se to osjeća u tome što uvijek čitamo samo o pojedinim crtama jezika ili o izoliranim riječima, dok je historija jezika kao sistemske cjeline posve zanemarena. Možda najslabije je uspio pregled indoevropske problematike jer je tu autor očito već decenijama izgubio vezu s napretkom istraživanja, pa njegov pregled onoga što o indoevropskoj jezičnoj zajednici znamo i metodâ kojima se kod istraživanja služimo nikako ne odgovara današnjem stanju lingvističke nauke. No o pojedinim pitanjima šiptarskog i njegovih odnosa prema drugim balkanskim jezicima Barić nam je uvijek dobar vodič koji dubokim poznavanjem problema i literature svako pitanje jasno izlaže i o svakom nešto zanimljivo kazuje. I tamo gdje se poznavalac predmeta neće moći s njim bez rezerve složiti njegovu je istraživanje koristan i važan prilog poznavanju zamršene historije šiptarskog jezika. Velika je sreća da je autor još dospio izraditi ovu sintezu svojeg životnog djela jer je ona usprkos svom malom opsegu danas najpogodniji priručnik za svakog tko se želi uputiti i historiju šiptarskog jezika.

R. Katičić, Zagreb.

Ἐλένης Γ. Ἰωαννίδου, ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗ, Ἀθήνα 1962 σσ. 95 (διατριβή ἐπὶ διδακτοριᾷ)*.

As everyone knows, it is impossible to analyse and examine in detail all the references in the aforementioned study in the limited space of the columns of a scientific periodical. Therefore this article will limit itself to the expression of a simple opinion through some very generalised comments.

First it should be emphasised that the author has chosen an original topic from Heraclitus philosophy: the language and the thought of the philosopher stemming from it, as it is mainly in his fragments. This subject has been examined by other capable researchers also among whom are Bruno Snell (*Die Sprache Heraklits*: *Hermes* 61, 1926, pp. 353—381) and more recently Clémence Ramnoux (*Vocabulaire et Structure. De Pensée archaïque chez Héraclite*, Paris 1959, Thèse, pp. IX—509).

*) Helen G. Ioannidou, *Heraclitus*, Language and Thought, Athens, 1962 pp. 95 (Diss.).